

На даний час в Україні успішно реалізовано грантову підтримку операторів органічного виробництва. Наприкінці березня німецький «Фонд майбутнього для сільського господарства» розпочав кампанію зі збору пожертвувань. До цього часу було зібрано близько 560 000 європожертвувань, завдяки яким було успішно надано допомогу більш ніж 170 підприємствам органічного сектору. На отримання термінової допомоги надійшло майже 200 заявок, рішення про підтримку ухвалював Оціночний комітет у складі шести осіб: представників з України, від німецького Проекту та «Фонду майбутнього». Допомогу було виплачено 170 підприємствам через Федерацію органічного руху України. Згідно даних громадської організації Органік Стандарт станом на 2022 рік, в Україні налічується близько 473 підприємств різної форми власності зі статусом органічного виробництва і переробки.

Сьогодні внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні продовжує розширюватись. Основними видами органічної продукції, яка виробляється в Україні є: молоко та молочна продукція, круп'яні і зернові вироби, борошно, пасти, насіння, овочі та фрукти, соки, напої, яйця, м'ясна продукція, прянощі та спеції, цукор, олія, морозиво та інша продукція, до якої входять хлібобулочні та макаронні вироби, мед, шоколад, чай та кава [1].

Тому метою наших досліджень було удосконалення елементів технологій вирощування сільськогосподарських культур за органічного виробництва. Зокрема сочевиці.

Сочевиця належить до зернобобових культур, це одна з найдавніших сільськогосподарських культур. В Україні її почали вирощувати наприкінці XIV століття. Культуру вирощують для продовольчих і кормових цілей. Уміст білка в зерні досягає до 36 %, білок добре засвоюється організмом людини, має добрі смакові якості, які не поступаються квасолі, добре розварюється. У харчовій промисловості з борошна виготовляють печиво, ковбасні вироби, шоколад та ін. Як кормова культура використовується на зелений корм і сіно, в якому міститься 6–10 % білка, за кормовою цінністю прирівнюється до лучного сіна [1–2].

Дослідження проводились на базі НВЦ Білоцерківського НАУ в зерно-просапній сівозміні. Сочевиця сорту Данринка, попередник гречка. Вивчали допоміжні продукти, для покращення поживного режиму: Без добрив (контроль); Гумат калію, Гумісол. Всі допоміжні продукти внесені до переліку дозволених продуктів у органічному виробництві.

В результаті досліджень отримали врожайність на рівні 1,9–2,3 т/га. прибавку врожайності за застосування Гумату Калію на 12 %, порівняно до контролю, а за застосування Гумісолу 12 %.

Отже застосування допоміжних продуктів за вирощування сочевиці в органічному виробництві, позитивно впливає на врожайність культури та поживний режим ґрунту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Поліщук К.В. Особливості органічного виробництва в Україні. Сучасні проблеми ведення сільського господарства та підготовки фахівців аграрного профілю. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 15 лютого 2018 р.). С. 23–25.
2. Примак І.Д. Вплив органічного добрива Аватар та Аватар захист з фунгіцидними властивостями на посівні якості пшениці озимої. Ресурсозберігаючі технології вирощування культурних рослин: всеукраїнська науково-практична конференція. Біла Церква, 2021. С. 15–17.

УДК: 631.526.3:633.11.324:632.938(477.4)

ХАХУЛА В.С., канд. с.-г. наук

МИХАЙЛЮК Д.В., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДОБОРУ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ, АДАПТОВАНИХ ДО ПОСУШЛИВИХ УМОВ ТА СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

У роботі розглядаються питання вдосконалення добору та розміщення сортів пшениці озимої в умовах правобережного Лісостепу України. Запропоновані заходи щодо добору найбільш пристосованих до агроєкологічних умов мікрозон.

Ключові слова: сорт, пшениця озима, селекція, адаптивність, агрокліматичні умови.

В Україні пшениця озима є головною національною культурою, її посівні площі щороку сягають 6–7 млн. га, що становить близько 38 % від площі усіх зернових. Виробництво зерна забезпечує зайнятість і вагомому частку прибутку сільського населення, продовольчу безпеку та експортний потенціал країни. Проте врожайність і якість зерна пшениці озимої в окремі роки залишаються не сталими.

Надзвичайно важлива роль у формуванні врожайності і якості зерна, належить генотипу. В рівних агроєкологічних умовах, за однакового агротехнологічного процесу можна одержувати неоднакову врожайність лише тому, що посіяні різні сорти. Не кожен сорт може задовольнити вимоги аграріїв відносно продуктивності, адаптивних властивостей та якості зернової продукції.

Аналіз літературних наукових джерел засвідчує, що починаючи із зародження вітчизняної наукової селекції на початку минулого століття і до нинішнього часу, постійно ведеться селекційна робота зі створення, вдосконалення та ефективного використання сортів пшениці [1–4]. У нинішній час великого поширення набули сучасні сорти Естафета миронівська, МІП Ассоль, Балада миронівська, МІП Дніпрянка, Трудівниця миронівська, Смуглянка, Золотоколоса, Фаворитка, Астартя, Грація білоцерківська, Легенда білоцерківська, Зорепад білоцерківський, Водограй білоцерківський та інші [3].

З аналізу наукових джерел також випливає проблема вдосконалення добору й розміщення сортів у підзонах, мікрозонах і окремих господарствах, адаптованих до посушливих умов та стресових ситуацій генотипів з високим генетичним потенціалом і доброю якістю зерна [1].

Більшість дослідників єдині в тому, що за створення, добору і використання сортів важливо враховувати якісні показники продовольчого зерна, які характеризують його технологічні, борошномельно-хлібопекарські властивості й споживчу цінність [2].

Агрокліматичні умови в частині Правобережного Лісостепу, де проводилися досліді, в останні роки погіршуються у зв'язку зі зміною клімату. Дедалі більше проявляється степовий клімат. За даними Національної аграрної академії наук України, за останні десятиліття відбувається фактичне зміщення меж природно-кліматичних зон країни на 100–150 км на північ. В погоді спостерігаються особливості, яких не було раніше. В осінній та весняно-літній періоди почастишали ґрунтові й повітряні посухи, в період настання оптимальних строків сівби пшениці озимої часто не вистачає вологи, подовжені терміни осінньої вегетації, пом'якшали зими з частими відлигами. Стресові чинники негативно впливають на вегетацію пшениці озимої, роблять проблемним стале виробництво зерна, що цілком узгоджується з висновком про те, що найбільшою причиною погіршення умов вирощування пшениці, ячменю та інших культур стали зміни клімату зі стійкою тенденцією до підвищення температури та зменшення кількості опадів у зимово-осінній і весняно-літній періоди вегетації [2].

З посиленням посушливості клімату і впливу аномально стресових явищ зростає актуальність впровадження у виробництво сортів пшениці озимої не тільки з високим потенціалом продуктивності, але й доброю адаптивністю до несприятливих абіотичних чинників і, в першу чергу, до посух, які в Україні стають дедалі частішими та інтенсивнішими. Посухи часто призводять до низки незворотніх змін на клітинному рівні, порушують фотосинтез рослин, знижуючи продуктивність посівів [4].

Звідси можна прийти до логічного висновку, що розробка методологічних основ з належними науковими обґрунтуваннями та створення надсильних сортів пшениць має надзвичайно важливе наукове, виробниче, економічне та загальнодержавне значення. Адже сорти, які володіють добрими генетично успадкованими властивостями можуть формувати надсильне зерно за створених належних агроєкологічних умов і мають переваги перед іншими генотипами. Із впровадженням сортів з екстрависоким рівнем якості зерна та відповідних агротехнологій, в усіх ґрунтово-кліматичних зонах, підзонах і мікрозонах країни створюються реальні можливості одержання продукції з найвищими показниками якості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурденюк-Тарасевич Л.А., Бузинний М.В. Білоцерківські сорти пшениці м'якої озимої, їх біологічні, апробаційні особливості та рекомендації для виробництва. Біла Церква, 2017. 38 с.

2. Вожегова Р.А. Науково-практичні аспекти створення адаптованих до кліматичних змін сортів і гібридів сільськогосподарських культур та технологій їх вирощування в умовах зрощення Півдня України. Publishing House «Baltija Publishing». 2020. С. 67–84.

3. Особливості адаптивної селекції пшениці м'якої озимої / Власенко В. А. та ін. Селекційна еволюція миронівських пшениць. Миронівка: МПП ім. В.М. Ремесла, 2012. 330 с.

4. Писаренко В.М., Писаренко П.В., Писаренко В.В. Напрями адаптування землеробства до змін клімату. Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції «Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти», 10–12 квітня 2019 року. ДУ НМЦ «Агроосвіта», Київ – Миколаїв – Херсон, 2019. С. 9–22.

УДК 633.88:582.998.

ПАДАЛКО Т.О., доктор філософії з агрономії
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

РОЗРОБКА СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІСНУЮЧИХ МОДЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ДОСЛІДНИКАМИ, НА ПРИКЛАДІ РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ

У більшості розвинених країн, і Україна не є винятком, сировинна база лікарської рослинної сировини формується переважно з трьох джерел: заготівлі, культивування, імпорту лікарської рослинної сировини. Завдяки даним технологіям, вдосконалено технологічні схеми вирощування, де виділено перспективний сорт, строки сівби та ефективні норми висіву насіння даної культури, що є рентабельним на ринку лікарського рослинництва.

Ключові слова: ромашка лікарська, технологія, сировина, урожайність, якість.

Завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, Україна є одним із головних в Європі регіоном зростання лікарської рослинної сировини. У більшості розвинених країн, і Україна не є винятком, сировинна база лікарської рослинної сировини формується переважно з трьох джерел: заготівлі, культивування, імпорту лікарської рослинної сировини [6].

Лікарські рослини є надзвичайно цінним ресурсом для виробництва сучасних лікарських засобів. Близько 1300 видів використовуються у Європі, з яких 90 % є дикорослими. У Сполучених Штатах Америки близько 118 з топ – 150 рецептурних лікарських засобів виготовляють з натуральної сировини [6].

Надзвичайно перспективним є поширення посівних площ ефіроолійних рослин. Деякі вітчизняні та закордонні дослідники наводять структуровані методи, що регламентують питання розробки лікарських препаратів на основі лікарської рослинної сировини. Для України, як для країни з різкоконтинентальним кліматом і жарким літом, культура ромашки лікарська може представляти неабиякий інтерес серед дослідників і виробничників. Затверджена належна практика культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження (GACP EC) введена в дію наказом № 118 МОЗ України від 14.02.2013 [6].

Бахмат М.І., Падалко Т.О. [1] стверджують, що в спеціалізованих господарствах ромашку лікарську сіють у різні строки, з таким розрахунком, щоб продовжити період цвітіння культури з червня до серпня, відповідно, і збирання квіток, що зменшує пікове навантаження, особливо за її сушіння.

Науковці О.В. Князюк та Р.А. Крешун вважають, що строки і способи сівби ромашки лікарської впливали на схожість насіння рослин та сприяли кращому виживанню [4, 107–110 с.]. Дослідники С.О. Четверня, Н.І. Джуренко, О.П. Паламарчук, вважають, що завдяки інтенсивним процесам життєдіяльності та короткому онтогенезу (*M. Recutita*) може пригнічувати розвиток малорічних бур'янів за умови достатньої кількості мінеральних сполук і зволоженості ґрунту, ромашка загалом характеризується низькою конкурентністю щодо багаторічних бур'янів, особливо на початку вегетації [8, 6 с.].

Тоцька С.А. з проведених досліджень стверджує, що сівба ромашки лікарської з нормою висіву насіння 6 кг/га дозволяє зекономити посівний матеріал з розрахунку 2 кг/га, а кращий строк сівби – осінній при зволоженому стані ґрунту, весняний та літній строки продовжують період цвітіння культури з червня по серпень, відповідно і збору суцвіть [7, 4 с.].